

En foreløbig omtale af jernalderfundene ved Vestervig kirke

Af H. A. RIIS-OLESEN

EFTER GINNERUPFUNDENE i 1920'erne regnede man med at have fundet den største jernalderboplads i Thy. Men de nye fund ved Vestervig kirke har gjort disse spådomme til skamme. Ganske vist er der fundet visse detailler og enkeltdele i Ginnerup, som endnu ikke er registreret i Vestervig, men alene den kendsgerning, at bopladsen har været rammen om et bysamfund gennem ca. 800 år er i sig selv et meget interessant fænomen.

Fundet blev gjort ved amtets udgravningsarbejde til en forbindelsesvej til den nyregulerede amtsvej mod Thisted. Nationalmuseet blev underrettet om fundets karakter og kort efter kom magister Vebæk til stede og konstaterede, at fundet var af stor værdi. Det var i oktober 1961, og en foreløbig bevilling gav mulighed for at sætte en mandskabsstyrke i gang. Noget af det, der først dukkede frem, var en serie store flade sten, som man i begyndelsen troede var syldsten fra jernalderhusene, men ved senere undersøgelser konstateredes det, at det drejede sig om gangsten mellem husene. Det falder nøje sammen med klimaets fugtighed i denne periode. Det kan også nævnes, at gangstenene i dybere lag afløses af stenbro – for øvrigt uhyre smukt formet og flere steder anbragt i et slags sildebensmønster.

Da man ved overgangen til den nyregulerede amtsvej havde mulighed for at se et tværsnit af muldbyden, kunne man her fastslå, at den var usædvanlig stor - vel mellem 2½-3 m - en naturlig følge af den lange kulturperiode fra omkr. 400 før Kristi fødsel til ca. 400 år efter. Man har indtil nu - udgravningsarbejdet søges fortsat - fundet 14 hustomter, men adskillige flere har man rester af og anelser om. Hustomterne ligger ovenover hinanden, idet der i tidens løb kun er foretaget enkelte tilbygninger og forandringer, som nu pladsforholdene tillod. Det centrale punkt i hvert hus var ildstedet, hvoraf mange er fint ornamenterede, ikke mindst med soltegnet - vel forestillende ilden som "lånt" af solen og for at hentyde til solens beskyttelse. Selv om man i nogen grad i jernalderen havde forladt soldyrkelse, sad der alligevel en rest i folket, som de ikke ville slippe, omtrent som resterne af vore dages overtro.

Det mest interessante ved ildstederne var fundet af offerskålene, som var anbragt midt i dette. Når man indviede det nye ildsted, som altid var anbragt oven på ildstedet i det forrige antagelig nedbrændte - hus, gravede man en lille krukke ned og ofrede her til guderne for at få deres beskyttelse og hjælp. Derefter blev krukken muret til

med ler, og ildstedet kunne bruges.

Ved hjælp af ildstedet kan man med stor sikkerhed fastslå beboelsesområdet i huset og staldområdet, hvor husdyrene holdt til, og hvor kornet opbevaredes. Dog har man i flere huse fundet korn - og det er velbevaret, fordi det er brændt - omkring ildstedet, men det kan skyldes, at kornet har været anbragt til tørring over eller omkring det.

De fleste huse er brændt ned, hvilket jo let skete, når man betænker det letfængelige materiale, det var bygget af - en slags fletning mellem stolperne overklinet med ler. Taget var antagelig af tørv. Man har i bjælkelaget fundet udskårne dele, ligesom man har fundet de store søm, som har holdt bjælkerne sammen. Det er interessant at studere husene nærmere, og her har Nationalmuseet gjort betydningsfulde fund, som senere bliver undersøgt.

Af fundene skal eksempelvis nævnes: i tusindtal af keramik visende udviklingen fra den ældste tid med de grove former til den finere, ornamenterede keramik. Desuden bronzeegenstande, som endnu var i brug, samt en mængde jernredskaber, dog mest mindre ting eller rester af større brugsgenstande. Det må også nævnes de betydelige fund af dyreknogler, der er gjort - mest af tamdyrene. De store kværnsten er også interessante, ligesom man fandt landsbyens vaskeplads anlagt i en brolagt fordybning. Det må også nævnes de sindrigt - efter datidens forhold - udformede kloakledninger, som har været betydningsfulde på den tid.

Som et kuriosum kan nævnes, at Geodætisk Institut har anbragt en højdemåler midt i et velformet ildsted uden at give indberetning herom, men de har måske været uvidende om fundets betydning.

Nationalmuseet agter at fortsætte arbejdet og udstrække undersøgelserne vestpå mod den nedre kirkegård, og det er muligt man her finder løsningen på flere af de spørgsmål, der står tilbage, f.eks.: hvor var Vestervig bysamfund fra 400-tallet til ca. 1030, da Sct. Thøger byggede sin kirke på det sted, hvor den nedre kirkegård ligger? Det og andre spørgsmål vil det være interessant at få rede på.

Når Sct. Thøger byggede kirker på den plads må der have været grund til det, og munkene byggede siden - 1117 - klosteret syd for jernalderbopladsen. Udgravningen har i nogen grad godtgjort, at jordfundene kun åbner mulighed for teorien om, at bopladsen er forladt omkr. 400 efter Kristi fødsel. Er man da flyttet øst eller vest på?

(Kilde: Historisk Årbog for Thisted amt 1962, side 158-160).